

Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ 1940 ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΧΡΕΟΣ

« Μόνο ένα λόγο θα σας πω, δεν έχω άλλον κανένα,
μεθύστε με τ' αθάνατο κρασί του εικοσιένα»

Κωστής Παλαμάς 1940

Ζούσε τις μεγάλες εκείνες μέρες ο εθνικός ποιητής, ο βάρδος της φυλής μας και όταν τον ρώτησαν, πως θα μπορούσαν να αντισταθούν σε δυο αυτοκρατορίες είπε τον παραπάνω σοφό λόγο. Και ΕΚΕΙΝΟΙ ήπιαν από το άκρατο κρασί της ομόνοιας. Μέθυσαν, ενθουσιάσθηκαν εκστατικά και φώναζαν με μια στεντόρεια φωνή το αθάνατο **ΟΧΙ**.

Το κροτάλισμα των Γερμανικών πολυβόλων στις πεδιάδες της Ευρώπης είχε παγώσει την έντρομη ανθρωπότητα. Η πολεμόχαρη βία έγραφε, τότε, πάνω στο στήθος της Ευρώπης, το πυρίκαυστο "**Ναι**" της υποταγής. Και η μικρή μας Ελλάδα τόλμησε να υψώσει το γυμνό της χέρι και να χαράξει στον ουρανό με τη φλόγα της πίστεως και με το αίμα της θυσίας το αθάνατο "**ΟΧΙ**" της λευτεριάς. Συνέβη τότε ένα απίστευτο, σαν παραμύθι, πρωτόγνωρο και ανεπανάληπτο ιστορικό γεγονός. **Ένα ανθρώπινο θαύμα!**

Την 28η Οκτωβρίου του 40, με ιταμό τελεσίγραφο ο Μουσολίνι, ζητούσε διαβατήριο για την αθανασία. Ζητούσε παράδοση της αιώνιας Ελλάδας, χωρίς όρους. Άλλως 8.000.000 καλογυαλισμένες λόγχες θα τον συνόδευαν σε έναν περίπατο μέχρι την Αθήνα.

Το τι έγινε στις επόμενες μέρες είναι σε όλους γνωστό και αδύνατο να περιγραφεί άλλωστε σε ένα άρθρο και από οποιαδήποτε πέννα. Ποικιλώνυμες Ιταλικές Μεραρχίες με συχνή αντικατάσταση στρατηγών. Πράσκα, Σοντού, Καβαλέρο και ο SUPER COLONELLO Μουσολίνι, μέσα σε έξι μήνες αλληλοδιαδέχθηκαν με τη σειρά τους την ντροπή της ήττας και ένα φορτίο δυσβάστακτο καταισχύνης. Σαρώνουν οι φαντάροι μας, μαζί με τους τσολιάδες, τα εκατομμύρια τις λόγχες. Και γίνονται τα τάνκς περίγελος της Ελληνικής μεγαλοψυχίας. Αντηχούν τριγύρω τα φαράγγια και τα χιονισμένα βουνά. Η Κορυτσά, το Πόγραδετς, η Πρεμετή, το Αργυρόκαστρο, η Κλεισούρα, το Τεπελένι, η Χιμάρα άκουσαν με αγαλλίαση το πλατάγιασμα της γαλανόλευκης στο φύσημα του παγωμένου βορειοηπειρωτικού βοριά.

Η ιαχή "**ΑΕΡΑ**" σκόρπισε, σαν φθινοπωρινά φύλλα, 30 άρθια εξοπλισμένες Μεραρχίες με 700.000 άνδρες, 17.000 οχήματα και 50.000 κτήνη. Απ'αυτούς, 14.000 θάφτηκαν στα παγωμένα βουνά, 18.000 τραυματίες και άχρηστοι από κρυοπαγήματα και 13.000 αιχμάλωτοι. Μια μακάβρια απάντηση στην κομπορρημοσύνη του Μπενίτο.

Ήταν οι πρώτες νίκες του ελευθέρου κόσμου. Ήταν η αρχή της συντριβής του φασισμού. Ήταν το λυκανγές της αποθέωσης

Η ελληνική εποποιία του 1940-41, που άρχισε με τις φοβερές μάχες στην Ήπειρο, συνεχίσθηκε με τον άνισο αμυντικό αγώνα στα Οχυρά Μεταξά και τερματίσθηκε με την ηρωική αντίσταση στο νησί της Κρήτης διήρκεσε συνολικά 216 ημέρες, άλλαξε εναντίον του 'Αξονος τον ρου των πολεμικών γεγονότων! Η Γαλλία καταλήφθηκε σε 45 μέρες, το Βέλγιο σε 18, η Ολλανδία 5, ενώ η Δανία υπέκυψε σε 12 ώρες. Η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Αλβανία παραδόθηκαν αμαχητί.

Με την ηρωική της αντίσταση Ελλάδα, πρώτη κατέρριψε το μύθο για το αήττητο του Άξονα. Κατάφερε θανάσιμο πλήγμα στον έναν συνέταιρο. Τον κατέστησε ανάπηρο και ουδέποτε η Φασιστική Ιταλία συνήλθε από την ήττα της.

Μεγαλύτερο δώρο στο κλονισμένο φρόνημα των ελεύθερων λαών δεν μπορούσε τη στιγμή εκείνη να προσφερθεί. Υπήρξε η ουδός αναθάρρυνσης της Ανθρωπότητας.

Οι Λαοί της Οικουμένης έκθαμβοι από το κατόρθωμα της φυλής μας μόνον ύμνους και εγκωμιαστικά λόγια είχαν να πουν. Η Ελλάδα στο κέντρο του παγκόσμιου θαυμασμού!

Πως έγινε όμως το θαύμα; Πως το κατόρθωσαν οι Έλληνες, μια δράκα ανθρώπων, χωρίς μέσα και όπλα βαριά, χωρίς τάνκς και αεροπλάνα; Κατόρθωσαν το ακατόρθωτο! Το ΕΠΟΣ ΤΟΥ 40! Αυτό, που δίκαια ονομάσθηκε **Ελληνικό Θαύμα!**

Η πίστη τους στην Πατρίδα τους όπλισε. Θάνατος ή Λευτεριά, το σύνθημα. Ένας λαός με μια φωνή. Κανένας τότε ηττοπαθής ή ακριτόμυθος. Κανένας Θερσίτης δε βρέθηκε μεταξύ των Ελλήνων. Μπροστά στον άμεσα ορατό εχθρό και το τρομερό φάσμα του χαμού της Πατρίδας οι Έλληνες, **τότε, ενώθηκαν σε ένα σώμα και μια ψυχή.**

Δεν ήταν, όμως, ο τρόμος που τους ένωσε. Εάν είχαν συνενωθεί από το ορμέφυτο του φόβου για τα δεινά του πολέμου θα είχε καταρρεύσει η Ελλάδα, όπως κατέρρευσαν και οι λοιπές χώρες. Μια αρμονική σύνθεση κράτησε το Έθνος όρθιο. Αναδύθηκε, τότε, μια πρωτόγνωρη **εθνική συνείδηση**, που είχε χαραχθεί στο **είναι** των Ελλήνων με το αίμα των πολυετών πολεμικών αγώνων. Κυρίως, είχε προηγηθεί μια συνετή στρατιωτική προετοιμασία, όπως και μια ηθική και ψυχολογική προπαρασκευή ολόκληρου του λαού. Σχεδιάσθηκαν και υλοποιήθηκαν οχυρωματικά έργα με το λυσιτελέστερο τρόπο, όπως και ρεαλιστικά σχέδια επιστρατεύσεως και επιχειρήσεων. Είχε δοθεί, πρώτιστα, στο λαό **όραμα Έθνους**, που δημιουργεί την ακατάβλητη ομοψυχία και οντότητα **Πατρίδας**. Ανδρώθηκε ένα τεράστιο **«εμείς»**. Και απέναντι **«εκείνοι»**, που θέλησαν να καταλύσουν τη λευτεριά.

Ξεκάθαρος ο εχθρός. Κανένα δίλημμα: **ο αγώνας μέχρι εσχάτων.**

Το κρίσιμο πολεμικό γεγονός ανέδειξε στην ακέραια μορφή της την **πολεμική αρετή** των Ελλήνων. Ένας απέραντος άλογος και συνάμα έλλογος ενθουσιασμός πλημμύρισε και κυρίευσε τον ελληνικό λαό. Ένα διονυσιακό παραλήρημα ταυτίστηκε με το απολλώνιο φως και την «εν Θεώ» έλλαμψη. Αναδύθηκε μια πρωτόγνωρη μεταρσίωση για δράση. Η ένδοξη ελληνική ιστορία και το μέλλον της Ελλάδας δήλωσαν το βροντερό «παρόν» στην πιο κρίσιμη συνάντηση της Πατρίδας μας με την υποδούλωση και το θάνατο.

Όχι πλέον χρόνος, αλλά ένα φέγγος αιωνιότητας απλώθηκε τότε.

Τα πάντα ήταν δυνατά εκείνες τις ημέρες. Να πως έγινε το Ελληνικό Θαύμα! **Λειτουργήσαν αρμονικά όλα τα στοιχεία που απαρτίζουν το όλον. Το άτομο** που ανήκει στο σύνολο. Η **οικογένεια** στην παραδοσιακή μορφή της, το **Κράτος** με τις ιεραρχικές δομές του. **Οι παραδοσιακές αξίες, ως δυνάμεις συνοχής.**

Τι συνέβη, όμως, και φθάσαμε από τους διθυράμβους και τους επαίνους στην ντροπή και στη θέση του μαύρου πρόβατου της Οικουμένης! Δυο γενιές αργότερα σε όλα τα πλάτη και μήκη του πλανήτη μόνον με σκωπτικό τρόπο μιλούν για την Πατρίδα μας! Γιατί;

Την εξέλιξη των πραγμάτων τη γνωρίζουμε σχεδόν όλοι μας.

Η Δύση αναζητούσε, πάντοτε, το αιώνιο ανθρώπινο πρόταγμα, την ευδαιμονία. Να απολαμβάνουμε, όσο περισσότερα αγαθά, με την πεποίθηση ότι το ωραιότερο δώρο είναι η ζωή μας. Ο άνθρωπος από πολιτικό ον καθίσταται σταδιακά άτομο-ύπαρξη. Με τη διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου καθιερώθηκαν σε επίπεδο αρχών, ως υπέρτατες αξίες, η **ισότητα** και η **ελευθερία του ατόμου**. Μια απόλυτα φυσιολογική μετάλλαξη στη σκέψη της νεωτερικότητας. Η απαρχή της αποσύνθεσης της παλαιάς ιεραρχικής κοινωνίας.

Προέκυψαν, όμως, νέες ιεραρχίες που εγκαθιδρύουν κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες ασύμβατες με το σεβασμό της ανθρώπινης **αξιοπρέπειας**. Έτσι, ο **ατομικισμός** θα στραφεί, κυρίως από τη δεκαετία του 1960, ενάντια σε κάθε θεσμό με γενικό αίτημα τη «δημοκρατία», ως βασιλείο ισότητας και διάλυσης των αμετάβλητων ιεραρχιών, που είχαν απολιθώσει τις πρωτοβουλίες των ατόμων. Είμαστε μπροστά στο θρίαμβο της «ατομικοποίησης του κοινωνικού» και στην κατάλυση όλων των μέχρι τότε δεσμών κοινωνικής συνοχής. Ζούμε στην εποχή της μαζικής κοινωνίας.

Το φαινόμενο έφθασε στην Ελλάδα λίγο αργότερα και στη λαχτάρα να μιμηθούμε τα πάντα και αμέσως μηδενίσαμε τον παράγοντα χρόνο. Άρχισε η αποκαθήλωση όλων των αξιακών συστημάτων. Η οικογένεια χαλάρωσε. Ο δάσκαλος κατέβηκε από την «έδρα» του για να είναι πιο «κοντά» στο μαθητή. Ο ιερέας παραμερίστηκε για να πάρει τη θέση του ο ...αναλυτής του χρηματιστηρίου. Καταργήθηκε, φιλοσοφικά, και ο Θεός και αντικαταστάθηκε από το χρήμα, ένα ανθρώπινο δημιούργημα σε ρόλο πανάκειας. Ο

σχολιαστής των ΜΜΕ πήρε τη θέση του «διαφωτιστή». Το πανεπιστήμιο, ως πηγή γνωστικού «φωτός», αλλοτριώθηκε. Πλήρης, σχεδόν, η αποσύνθεση του δημόσιου χώρου. Υποχώρηση της νομιμοφροσύνης. Η αιδώς τέθηκε σε διαρκή αργία. Κυρίαρχη η εγωιστική λατρεία της ατομικής ευτυχίας. Μαζική παραγωγή, μαζική κατανάλωση και ο άνθρωπος, ως εάν καταναλωτικό ον.

Το «εγώ» βρίσκει θαλπωρή στο σκοτεινό και απομονωμένο ατομικό του «σπήλαιο». Ακούει, τυφλωμένο από το προσωπικό του συμφέρον, μόνον τον αντίλαλο της φωνής του και νομίζει, ότι κατέχει την αλήθεια. Πλήρης αποκοπή κάθε συναισθηματικού δεσμού.

Το «εμείς» διαγράφηκε και απέμειναν οι όροι «αυτοί» ή οι «άλλοι».

Αυτή η υπερβολική αναδίπλωση στην ιδιωτική σφαίρα και η άμετρη ατομικοποίηση της κοινωνίας αποδυναμώθηκε συθέμελα ο κοινωνικός ιστός. Φθάσαμε στο άλλο άκρο της υπερβολής. Στην εξαφάνιση όλων των αξιών. «Ο σώζων εαυτόν σωθήτω». Βιώνουμε μια οδυνηρή κρίση, που είναι ο θρίαμβος της **αταξίας**.

Όντως, μέχρι πρότινος, τα αξιακά συστήματα ήταν οργανωμένα στη βάση της ετερονομίας. Αδιαμφισβήτητες «αυθεντίες» χάραζαν τις απαιτήσεις και τα παραγγέλματα. Όμως κάθε συνύπαρξη, ακόμη και η αρμονική απαιτεί κάποιου βαθμού στέρηση. Αυτό είναι το τίμημα κάθε αξίας, γιατί αποφεύγεται ο κορεσμός και ανοίγει η όρεξη αναμονής κάθε καλύτερου. Η δημοκρατία, ως έκφραση κοινωνικής αρμονίας απαιτεί, ως αρμούς, «πολιτικές» αρετές, όπως η μάχη τις πολεμικές αρετές. Οι Έλληνες διακρίθηκαν στις πολεμικές αρετές, αλλά ποτέ ο πόλεμος δεν υπήρξε αυτοσκοπός. Τον θεωρούσαν αναγκαίο κακό για να εξασφαλίζονται τα αγαθά της ειρήνης, δηλαδή η ελευθερία, το δίκαιο και ο πολιτισμός. Στο στίβο της ειρήνης, κυρίως, διέπρεψαν.

Η δημοκρατική συνύπαρξη, η ωραία αυτή ελληνική επινόηση, έχει ως μέτρο της την αποφυγή της υπερβολής. «Μηδέν άγαν», αλλά «μέτρον άριστον», που σημαίνει «ό,τι αρμόζει» στο όλο. Κανένα συστατικό δεν μπορεί να μηδενισθεί, γιατί καταστρέφεται η αρτιότητα και επέρχεται κατάρρευση, αλλά και κανένα στοιχείο δεν κυριαρχεί σε απόλυτο βαθμό. Μια ευαίσθητη δυναμική και ζωντανή αρμονία είναι η δημοκρατία.

Το ίδιο συμβαίνει και στην κοινωνία των ατόμων. Ο άνθρωπος είναι πολιτικό ον και δεν μπορεί να επιβιώσει στο μονήρη βίο. Το να ζούμε σε αρμονικές ομάδες, όπως η οικογένεια, η κοινωνία, η πόλη, η πατρίδα δεν είναι ούτε μια αγεληδόν ή οιωνεί συνονθύλευμα συμβίωση, αλλά συνιστά βασική αξία επιβίωσης του ανθρώπινου είδους. Αξίες της δημοκρατικής συνύπαρξης, όπως η ατομικότητα, η διαφορετικότητα, η ελευθερία, η ισότητα, η παράδοση, η πρόοδος κττ συνήθως συγκρούονται, ως αντίθετες φορές.

Τις αντιθέσεις συνέθετε κάποτε ο σεβασμός προς το Θεό. Αργότερα επικαλέστηκε ο αντικειμενικός Ορθός Λόγος. Στην πράξη, όμως, αποδείχθηκε ουτοπία, γιατί κατέστη υποκειμενικός. Οι κοινές αξίες, ως στοιχεία συνοχής καταργήθηκαν, γιατί πρυτάνευσαν οι προσωπικές αξίες. Οι άνθρωποι όμως, είναι αναγκασμένοι να συνεργάζονται, γιατί η πραγματικότητα είναι αμείλικτη. Προκαλεί ανυπέρβλητα, για άτομα, προβλήματα.

Ποιο το δικό μας χρέος! Να αποκαταστήσουμε την τιμή της Πατρίδας μας.

Μπορούμε και πως! Βεβαίως. Είναι δυσκολότατο όχι όμως ακατόρθωτο. Είναι εφικτό και κυρίως είναι αθεράπευτα αναγκαίο και επιτακτικό. Απαιτείται υπομονή, επιμονή και κόπος. Στα δύσκολα πάντοτε ξεχώριζαν οι πρόγονοί μας. Παράδειγμα η σημερινή επέτειος. Οφείλουμε, όμως να κάνουμε το πρώτο μεγάλο βήμα. Να γίνουμε πάλι «εμείς» με τη διπλή του έννοια. Να γίνουμε ένα αρμονικό «όλο» και ταυτόχρονα να γίνουμε «εμείς», ως εάν «Έλληνες».

Να επαναφέρουμε σταδιακά στο μέτρον άριστο της αξίες συνοχής. Την κατανόηση της πραγματικότητας, ήτοι καλύτερη προσέγγιση της αλήθειας. Την αισθητική καλλιέργεια για να βρούμε την ωραιότητα των ανθρώπινων σχέσεων. Το αλλότριο αγαθό δηλαδή την απόδοση της δικαιοσύνης.

Τα παραπάνω δεν τα βρίσκει ο καθένας ενεργώντας μόνος. Τις απόλυτες αυθεντίες ορθά τις κατήγγειλε ο άνθρωπος της νεωτερικότητας. Αλλά οφείλουμε να καταργήσουμε και την **προσωπική μας αυθεντία**, γιατί κανένας άνθρωπος δε συλλαμβάνει το απόλυτο. Να μάθουμε να σεβόμαστε τη γνώμη του άλλου και προπαντός την άποψη των ειδικών, αλλά να μη τους θεωρούμε αυθεντίες. **Να θεωρήσουμε μια μοναδική αυθεντία.** Τον ειλικρινή **διάλογο** με ουσιαστικά επιχειρήματα. Η καλύτερη προσέγγιση εξεύρεσης λύσεων των προβλημάτων είναι η διαλογική. Η διαλεκτική αποδεικνύεται ανεπαρκής. Διάλογος με το διπλανό. Διάλογος μεταξύ γενεών, γιατί ποτέ δεν αποκόπτεται το παρόν από το παρελθόν και το μέλλον. Τήρηση ίσων αποστάσεων από εχθρούς και φίλους. Από νίκες και από ήττες. Τότε προσεγγίζουμε καλύτερα την πραγματικότητα. Με διάλογο οδηγούμαστε στην ειλικρινή συναίνεση. Η επιβολή απόψεων ενέχει την αντίδραση.

Αλλά ο διάλογος απαιτεί **ενσυναίσθηση**. Να μπαίνουμε στη θέση του άλλου. Να θεωρούμε το διπλανό ίσο με εμάς. Γιατί τότε συντίθενται αρμονικά η ελευθερία, με την ισότητα μέσα στην **αδελφοσύνη της αγάπης**. Τότε δημιουργείται το υπέροχο συναίσθημα του να ανήκουμε σε μια ομάδα, που θέλουμε να ανήκουμε, αλλά και εκείνη μας θέλει[amae].

Τότε δημιουργούνται ακατάλυτοι δεσμοί. Κορυφαίο πρότυπο η αρμονική οικογένεια. Με σταθερή κλίμακα αυτό-ομοιότητας την αναλογία της χρυσής τομής, που συναιρεί τα ασύμμετρα, αναπτύσσεται η Κοινωνία, η Πόλη και η Πατρίδα μας.

Ως «θερμόαιμοι» οι Έλληνες ενεργούμε με ροπή προς την αντιπαλότητα. Αλλά, εάν ο Λόγος ενεργήσει, ως τροχοπέδη, και ενεργούμε έξω από τα όρια της αυτοκαταστροφής, τότε δημιουργούμε μεταξύ μας απίθανους ακατάλυτους συναισθηματικούς δεσμούς. Γινόμαστε μια γροθιά και επιτυγχάνουμε τα ανθρώπινα θαύματα, σαν το έπος του 40.

Εδώ αναδεικνύεται το θαυματουργό έργο της Παιδείας. Επειδή ο άνθρωπος είναι το πιο κοινωνικό ον παρουσιάζει τη πιο έντονη μίμηση. Άρα, το παράδειγμα είναι η πιο λυσιτελής μέθοδος, γι' αυτό θεωρούμε την **ανδραγωγία** το πιο κρίσιμο στάδιο **παιδείας και αγωγής**.

Με την αγωγή, που σημαίνει πρωταρχικά **παράδειγμα και πράξη** θα γίνουμε πάλι «εμείς». **Αυτός, πιστεύουμε ότι είναι μοναδικός και μοναχικός μας δρόμος.** Ανηφορικός δύσβατος, μακρύς και κοπιώδης, αλλά δυστυχώς **δεν έχουμε άλλη επιλογή**. Κανένας δεν πρόκειται να μας βοηθήσει. Μόνον έτσι η Ελλάδα θα καταστεί πάλι υγιής και στέρεα εθνική και πολιτική οντότητα. Θα ξαναβρεθεί στη θέση, που της αξίζει και δεν θα είναι ουραγός, που δεν της πρέπει!

Η γενιά μας θα νιώσει τότε την πληρότητα, που αισθάνεται κάποιος, ο οποίος εκπληρώνει το καθήκον του. **Θα έχουμε εκτελέσει το δικό μας χρέος** προς την πιο ένδοξη εθνότητα του Πλανήτη. **Προς τη γλυκιά μας Ελλάδα.**

Πάντοτε, μια καινούρια εποχή ξανοίγεται μπροστά μας. Ας ατενίζουμε με αισιοδοξία το μέλλον. Με πνεύμα αισιοδοξίας οι **αβεβαιότητες** γίνονται ευκαιρίες

Ας φανούμε υπεύθυνοι συνεχιστές των ηρωικών προγόνων μας. Μας συντροφεύουν οι αόρατες σκιές των ηρώων μας (13.748 νεκροί, 41.217 τραυματίες και εξαφανισθέντες).

Ας κρατήσουμε ψηλά τα ζώπυρα του Γένους και το Λάβαρο των Εθνικών μας παλμών. Ας κλείσουμε βαθειά στη ψυχή μας την Ελλάδα. **Οι Έλληνες ενωμένοι δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτε. Μόνον «θαύματα» θα πραγματώνουμε!**

Και τότε, με βεβαιότητα η πολυκύμαντη ανθρωπότητα θα αναθεωρήσει τις αποφάσεις της, για την Ελλάδα και ο χρόνος θα σταματήσει μπροστά στους Γίγαντες της Ελληνικής Εποποιίας του 40 και θα βαδίζει επάνω από τους νόμους της φθοράς.

Κι ένας ύμνος, παντού θα αντηχεί σαν τραγούδι μαζί και σαν κλάμα:

"Αι ημέτεροι δυνάμεις αμύνονται του πατρίου εδάφους.»

Δημήτριος Μπάκας

Αντιστράτηγος ε.α. [Αθήνα Οκτ.2013]

